

Musullu Ali Behcet Efendi ve Şiirleri

Beyhan Kesik*

Giriş

Osmanlı devlet adamlarının sanatla, özellikle de şiirle ilgilendikleri bilinen bir gerçektir. Devletin en zirvesindeki sultandan başlayan bu halkada sadrazam, vezir, şeyhülislam, vali, kazasker, kadı ve müderris gibi ilmiye sınıfının hemen her kademesinden devlet adamı şiire meyletmiştir. Böylelikle Osmanlı coğrafyasında İstanbul'dan taşraya uzanan kültür merkezleri oluşmuş ve bu merkezlerde yetişen ve(ya) görev yapan şair devlet adamlarının da katkıları ile kültür ve sanat hayatı hep canlı kalmıştır. Kültürel canlılığın oluşmasında birinci dereceden şairlerin rolü oldukça önemlidir ve bu şairler edebiyat tarihlerindeki hak ettikleri yerleri almışlardır. Büyük şairler kadar olmasa da bir şekilde şiirler kaleme alan ve edebiyat tarihi türünden kaynaklarda bilgi kıyıları halinde yer bulabilen hatta adı sanı pek duyulmayan şairler de vardır. Ali Behcet Efendi bu şairlerden sadece biridir.

Şairimiz, Musul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Asıl adı Ali olup şiirlerinde Behcet mahlasını/takma adını kullandı. Babası Seyyid Abdullah Neşatî Efendi'dir. Irak medreselerinde ilim tahsil etti. 1171/1757-58 yılında İstanbul'a geldi. Ragıp Paşa'nın himmetiyle müderris oldu. Bir ara Haremeyn müfettişliği de yaptı. Müderrislik yaparken 2 Şevval 1197/31 Ağustos 1783'te vefat etti. Vefatına Sürürî "*Merkad-i Behcet Efendi nûr ola*" mısraı ile tarih düşürdü. Mezarı Eyüp'tedir. Vefat tarihi *Sicill-i Osmanî*'de 2 Şevval 1191/3 Kasım 1777 olarak kayıtlıdır. Kardeşi Mehmed Esad Efendi de şair olup Bağdat'ta Ömer Paşa'ya divan kâtipliği yaptı.¹

* Prof. Dr., Giresun Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Giresun/ TÜRKİYE, b_kesik@hotmail.com ORCID:0000000334954745

1 Şairin hayatına ve eserlerine dair bilgiler şu kaynaklardan derlenmiştir: Nuri Akbayar, *Mehmed Süreyyâ Sicill-i Osmanî*, C 2, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996, s. 363; Sadık Erdem, *Arif Hikmet Tezkire-i Şu'arâ*, TTK Yayınları, Ankara 2014, s. 53-54; Sadık Erdem, *Râmîz ve Âdâb-ı Zıvâfâsı (İnceleme-Tenküli Metin-İndeks-Sözlük)*, AKM Yay., Ankara 1994, s. 46-47; Filiz Kılıç, *Sefkat Tezkiresi (Tezkire-i Şu'arâ-yı Şefkat-i Bağdâdî)*, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/55753,sefkat-tezkiresi-pdf.pdf?0> [erişim tarihi: 12.12.2017], 2017, s. 50-51; Cemal Kurnaz, M. Tatçı, *Mehmet Nâil Tuman-Tuhfe-i Nâilî*, C I-II, Bizim Büro Yay., Ankara 2001, s. 109; Niyazi Ünver, "Behcet", *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, C 2, AKM Yay., Ankara 2002, s. 200; *Türk Dili ve Edebiyatı*

Eserlerine dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Şefkat² ile Silahdarzâde'de³ müşterek olmak üzere iki gazeli yer almaktadır. Ârif Hikmet,⁴ Şefkat ve Silahdarzâde'deki gazellerden birini nakletmiştir.

Bazı kaynaklarda şair hakkında değerlendirmelere de rastlamaktayız: Ârif Hikmet'te “*Arabî ve Fârisî ve Tüirkî eş'âr ve kasâ'idi ve Arabîyyü'l-'ibâre ba'zı tahrîrâtı müşâhede olunmuştur. Ulemâ ve üdebâdan bir zât imiş*”⁵, Esad Mehmed Efendi'de “*se-zebânda nazmen ve nesren tahrîre kâdir*”⁶, *Sicill-i Osmânî*'de “*Üç dilde nazma ve nesre muktedir*.”⁷ gibi değerlendirmeler neticesinde üç dilde (Türkçe, Arapça ve Farsça) şiirler kaleme aldığı ve Arapça bazı yazıları bulunduğunu anlaşılmaktadır.

Gazellerinin bir kısmı İstanbul Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Efendi Koleksiyonu AE Mec. 717 numaralı mecmuadadır. 151 varaktan oluşan mecmuanın sonunda “Mecmû'a-i Eş'âr-ı Dil-rübâ” başlığının altında “*Diyârbekr vesâ'ir memâlik şu'arâsının birçok nâdire sözlerini hâvî mecmû'a-i nâdire*.” ibaresi yer almaktadır. Yazmada Alî Behcet Efendi ile aynı mahlası taşıyan iki Behcet daha vardır. Bunlardan biri Alanya mutasarrıflarından Acem Kılıcı Seyfi Mustafa Efendizâde sanıyla tanınan Mehmet Behcet Efendi'dir. Mecmuada Mehmet Behcet'in bir şiiri bulunmaktadır (vr. 118a). Diğeri ise sadece Behcet başlığı altında verilmiştir ve bunun iki gazeli bulunmaktadır (vr. 107a). Bu gazellerin hangi Behcet'e ait olduğunu kesin olarak söylemek mümkün gözükmemektedir. Çalışmamıza konu olan Alî Behcet'in ise 4 gazeli yer almaktadır. Bunlardan biri aruzun “fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün”, diğeri de “mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün” kalıbı ile nazmedilmiştir. Gazellerin nazım tekniği bakımından sağlam olduğunu söylemek mümkündür.

Behcet'in gazellerinde muhteva yönünden ise geleneğin pek de dışına çıkılmadığı söylenebilir. Bu açıdan aşk konulu gazellerinde sevgiliye kavuşamayan ve onun gül yüzüne hasretlik çeken bir âşık vardır. Sevgili, genellikle yüzünün parlaklığı ile ele alınır ve bu yönüyle güneş veya aya benzetilir. Bu güneş yüzü sevgili, bir an bile

Ansiklopedisi, “Behcet (Musullu Ali)”, C 1, Dergâh Yay., İstanbul 1977, s. 376; Silahdarzâde Mehmed Emin, *Tezkire-i Şuara*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T 2557, varak 12a; Rıza Oğraş, *Esad Mehmed Efendi ve Bağçe-i Safâ-Endûz'u İnceleme-Metin*, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10734,bahcepdf.pdf?0> [erişim tarihi: 11.04.2014] 2001, s. 73.

2 Kılıç, *age.*, s. 50-51.

3 *Age.*, varak 12a.

4 Erdem, *age.*, s. 54.

5 Erdem, *age.*, s. 53.

6 Oğraş, *age.*, s. 73.

7 Akbayar, *age.*, s. 363.

gözükecek olursa kara bahtlı âşığın yüzü güler. Âşık, ay yüzlü sevgiliye tutulduğu için tıpkı bülbülün gülden başkasını istememesi gibi sadece sevgiliyi ister. Sevgili ise klasik şiire özgü niteliğiyle cefakârdır. Âşıklarına kin dolu bakışlar atarken, rakiplere merhamet gösterir. Âşık, ayrılığın acısıyla kendi sinesinde yaralar açsa, hatta sinesini sevgilinin bakış oklarına feda etse bile sevgili bunları görmezden gelir. Sevgilinin rakiple gezmesine sesini çıkarmayan âşık, sevgiliyi sabırla bekler. Bazı beyitlerde ise ister istemez şikâyette bulunur ve her şeye katlansa da en kötü durumun rakibin kendisine gülmesi olduğunu dillendirir. Başka bir beyitte ise sevgiliden rakibin yanında kendisini kötü görmemesini ister.

Şairin aynı zamanda hicvedici ve hikemî tarzda yazılmış beyitleri de bulunmaktadır. Vaizlerin paraya karşı bakış açıları “Para kesesini görünce vaizin yüzü güldü.” şeklinde ele alınırken değişen devirde ilim ve irfana önem verilmeyişi eleştirilir. İlimin, bilginin önemi vurgulanır ve ne olursa olsun kişinin ilimden uzak kalmaması öğütlenir. Şeref, mal varlığının üzerinde tutulur. Bahtın kötü ve iyi olmasına hayret edilir; kara bahtlı olanların yardımcısı olarak Allah dostları görülür. İlahi yolu kişiye aydınlığa ulaştırdığı düşüncesi de beyitlerde işlenen konulardandır.

Sonuç olarak bu çalışmayla Musullu Alî Behcet Efendi'nin 6 gazeli bir arada verilerek okuyucuların istifadesine sunulmuştur.

Kaynaklar

Akbayar, Nuri, *Mehmed Süreyyâ Sicill-i Osmanî*, C 2, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul, 1995.

Arslan, Mehmet, *Tâyârzâde Atâ-Osmanlı Saray Tarihi-Enderûn Tarihi*, İstanbul 2010, Kitabevi Yay., C IV, s. 551.

Çıncarcı, M. Nuri, *Şeyhülislam Ârif Hikmet Beyi'n Tezkiretü's- Şu'arâsı ve Transkripsiyonlu Metni*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep 2007.

Erdem, Sadık, *Râmîz ve Âdâb-ı Zırafâsı (İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks-Sözlük)*. AKM Yay., Ankara 1994.

Kesik, Beyhan, "BEHCET, Fahreddinzâde Seyyid Ali Behcet Efendi", <http://www.turkedebiyatisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2480> [erişim tarihi: 08.05.2018].

Kılıç, Filiz, *Şefkat Tezkîre-i Şu'arâ-yı Şefkat-i Bağdâdî*, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/55753,sefkat-tezkiresi-pdf.pdf?0> [erişim tarihi: 08.05.2018].

Kurnaz, Cemâl, M. Tatçı, *Mehmed Nâil Tuman, Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri*, C I-II, Bizim Büro Yay., Ankara 2001.

Oğraş, Rıza, *Esad Mehmed Efendi ve Bağçe-i Safâ-Endûz'u İnceleme-Metin*, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10734,bahcepdf.pdf?0> [erişim tarihi: 11.04.2014].

Silahdarzâde, Mehmed Emin, *Tezkîre-i Şuara*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T 2557.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, "Behcet (Musullu Ali)", C 1, Dergâh Yay., İstanbul 1977.

Ünver, Niyazi, "Behcet", *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, C 2, AKM Yay., Ankara 2002.

Ek
Gazeller

-1-

- 11a Behcet-i Mûşulî
Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
- 1 Hâyli hasret-keş idik ol ruḥ-ı gül-gün yüzüne
Çeşm-i rûşen yine baḫdık o mehiñ gün yüzüne
[O gül yanaklı sevgilinin yüzüne çokça hasret çekerdik. O, ay yüzünün aydınlık yüzüne ve parlak gözlerine yine çok baktık, hasret çektik.]
- 2 Va‘de-i vaşlı muvaḫḫat idi ḫaṭṭ-ı ruḫuna
Hele geldi yürüdü ol ḫaṭṭ-ı şeb-gün yüzüne
[Yanaklarındaki ayva tüyelerine kavuşma vaadi geldiğinde, yüzünü o siyah renkli saçlar kapladı.]
- 3 Sâde-dillik kadar in‘âm-ı Hudâ-dâd olmaz
Nazar eyler o⁸ mehiñ âyine her gün yüzüne
[Temiz kalplilik kadar Allah vergisi bir ihsan olamaz. Ayna, bu ihsan sayesinde her gün sevgilinin o ay gibi parlak yüzüne bakar.]
- 4 Raşadın gözler iken toḡdu mişâl-i hürşîd
‘Âşık-ı baḫt-ı siyâhıñ hele bir gün yüzüne
[Sevgiliyi yakından görmeyi beklerken kara bahtlı âşığın yüzüne güneş gibi parlayan bir ışık doğdu.]
- 5 Ya‘nî eltâf-ı veliyyü’n-ni‘am ile Behcet
Nâ‘il olduḫ bu tarîḫiñ yine bir gün yüzüne
[Behcet! Şeyhülislamın lütfuyla bu (ilahî) yolun aydınlığına yeniden ulaştık.]
- 6 Şeyhü’l-islâm-ı zamân Hazret-i ḫuṭb-ı devrân
Ki odur şimdi baḫan luṭfile düşkün yüzüne
- 8 “o” yazmada “ol” şeklindedir.

[O, düşkünlerin yüzüne lütufla bakmasıyla zamanın şeyhülislamı ve insanlığın önderidir.]

- 7 Mihr-i enver gibi pertev vire ehl-i 'ilme
Bağış ide niçe ma'îşetleri her gün yüzüne
[Parlak güneş gibi, ilim sahiplerine ışık saçsın. Her gün onlara birçok dirlikler/
ödenekler bahşetsin.]

-2-

86b Behcet-i Müşulî

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Dil-i gam-gîni cânâ seyr-i gülzâr [u] çemen açmaz
Güle hasret-keş olan 'andelîb[i] yâsemen açmaz
[Ey sevgili! Kederli gönlü, gül bahçesini ve çimenliği dolaşmak sıkıntıdan kurtarmaz.
Güle hasret çeken bülbül yasemini beğenmez.]
- 2 Derûn-ı sinede hicr ile şad dağ-ı hüz[ü]n açdım
Yine bir tüğmesin 'uşşâka ol nâzûk-beden açmaz
[Ayrılık ile göğsümün derininde yüz hüznün yarası açtım. Yine de o nazik bedenli
(sevgili) âşıklara bir düğmesini bile açmaz.]
- 3 Açarsa dîde-i Ya'kûbu baht-ı vaşl açar yohsa
Dü-çeşmim giryekârı degme bûy-ı pîrehan açmaz
[Yakup'un gözlerini açarsa kavuşma bahtı açar. Yoksa ağlayan iki gözümü sıradan
gömleklerin kokusu aç(a)maz.]
- 4 Bilür ağıyâr açılduğın yârıla seyr-i gülzâra⁹
Yine 'âşık efendi şabr eder aşlâ dehen açmaz
[Âşık, sevgilinin rakip ile gül bahçesini gezintiye çıktığını bilir; yine de sabreder, asla
ağzını açmaz, tek bir söz bile etmez].
- 5 Küşâd-ı kârvân-ı beste-dil ehl-i İlâhîdür
Tılısm-ı saht-bend-i baht-ı bûy her gelen açmaz
- 9 "gülzâra" yazmada "çemenzâra" şeklindedir. Vezin gereği bu şekilde okundu.

[Gönlü bağı kişiler kervanının yardımcısı Allah dostlarıdır; sıkı bağı baht kokusunun tulsımını herkes çözemez.]

- 6 K̄o yatsın bender-i endişede k̄ālā-yı h̄ayṣiyyet
Metā‘-ı kes miyāmı her zamān simsār-ı fen açmaz
[Bırak, şeref sermayesi düşünce iskelesinde kalsın. Hünerli komisyoncu, bir kişinin mal varlığının değerini, her zaman ölçemez.]

- 7 Küşād u pest-i taqdīre ‘aceb h̄ayretdeyim Behcet
Bu rāz sırr-ı bī-mihri bilmeyen söyler bilen açmaz
[Behcet! Talihin açık ve kapalı oluşuna çok şaşırırmaktayım. Bu acımasız sırrı bilmeyenler söyler, bilenler (konusunu) açmaz.]

-3-

99b Behcet-i Mūşulī

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Bu şeb feryād edip ‘āşık o meh-ruḥsārı güldürdü
Hezār zārdır gūyā gül-i gülzārı güldürdü
[İnleyen bülbülün gül bahçesindeki gülü güldürmesi gibi âşık, bu gece feryat edip o ay yanaklı sevgiliyi güldürdü.]
- 2 Ne dökdü sāğar-ı şahbāya sāķi bezm-i ‘işretde
Ki çeşm-i ‘āşıkı giryān edip dil-dārı güldürdü
[Saki, işret meclisinde içki kadehine ne döktü ki âşığı ağlatıp gönül alan sevgiliyi güldürdü?]
- 3 Ta‘abbus birle vā‘iz ağladırken kürsīde ḥalkı
Görünce şurreyi güldü yüzü ḥuzẓārı güldürdü
[Vaiz, kürsüde surat asıp halkı ağlatırken para kesesini görünce yüzü güldü. Böylelikle oradakileri de güldürdü.]
- 4 N’ola feryād edersem dest-i cevrenden o gül-rūnuñ
Beni giryān edip vardı raķīb-i ḥ‘ārı güldürdü

[O gül yanaklımın cefa elinden feryat edersem şaşılır mı? Beni ağlatıp alçak rakibi güldürdü.]

- 5 Kenāra zır-i destānıñ şafası ‘aks eder bildim
İşitdim hānde-i kebk-i deri kühsārı güldürdü
[El çırpışımın mutluluğunun etrafa yayıldığını gördüm. Sanki kekleğin gülüşü dağları güldürdü, dağlarda yankılandı.]
- 6 Beni ağlatdığıyçün ğam yemem ammā belā bunda¹⁰
Bu baht-ı nā-be-sāmānım baña aġyārı güldürdü
[Bu huzur vermeyen bahtımın beni ağlatmasına değil de rakibi bana güldürmesine üzüldüm. Asıl bela da budur.]
- 7 Ne lu‘b etdi nesīm-i şubh-ġāhı bilmedim Behcet
Ki bir cünbişde rakşān eyleyip ezhārı güldürdü
[Behçet, sabah vakti esen hafif rüzgār nasıl oyun etti ki bir kımlıdanışta dans edip çiçekleri güldürdü, bilmedim.]

-4-

ve lehum

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 O dil kim hüs-n-i ‘ālem-tābıña āyinedir cānā
Leb-ā-leb cevher-i hikmetle bir gencīnedir cānā
[Ey sevgili! O gönül ki tüm dünyayı aydınlatan güzelliğini yansıtan bir aynadır; ağızına kadar hikmet cevherleriyle dolu bir hazinedir.]
- 2 Egerçi mihrveş her zerre bir bürhān-ı vaḥdetdir
Velikin nūr-ı ‘irfān çeşm-i ‘ibret-bīnedir cānā
[Ey sevgili! Her ne kadar güneş gibi her zerre senin birliğine bir delil olsa da gerçekleri gösteren bu parlaklık ancak ibret almış gözleredir.]
- 3 Metā‘-ı kes maḥardır zevk-i şādī sūk-ı ‘ays içre
Nigāh-ı raġbet ancak hāṭır-ı ğam-ġinedir cānā

10 Bu beyit, Gügümcübaşı Behcet Aġa’nın şiirleri arasında gösterilmiştir. Bakınız Mehmet Arslan, *Tāyyārızāde Atā - Osmanlı Saray Tarihi - Enderün Tarihi*, C. IV, Kitabevi Yay., İstanbul 2010, s. 551.

- [Ey sevgili, bir kimsenin mal varlığı, eğlence çarşısındaki mutluluğun verdiği zevkle yok olur. Rağbetli bakışlar sadece gamlı gönüllere dir.]
- 4 Şaķınma tūr-i ğamzeñ ‘âşıkāndan ey kemān-ebrū
Saña ammā çekāh işte fezā-yı sinedir cānā
[Ey keman kaşlı (sevgili)! Yan bakış oklarını âşıklarından sakınma. İşte sinemin boşluğu, sana feda olsun.]
- 5 Ne cādūdur o çeşm-i sihrsāz [u] fitne-perdāzīñ
‘Aceb üstādı kimdir şivede dersi nedir cānā
[Ey sevgili! O sihirbaz ve fitneci gözlerin nasıl bir büyücüdür? Acaba cilve yapmada dersi nedir, üstadı kimdir?]
- 6 Neden ‘uşşāka pūr-kīndir o kāfir ğamze-i mestiñ
Nīgāh-ı re’fetīñ aġyār gibi eġinedir cānā
[Ey sevgili! O acımasız, sarhoş yan bakışların âşıklara neden kin doludur? Merhametli bakışların rakip gibi başkasıdır.]
- 7 Şarīr-i hāme-i Es’ādla hem-āvāz olup kilkim
Ki yār-ı Behcet-āver hem-dem-i dūrinedir cānā
[Ey sevgili! Es’ād’ın kaleminin gıcirtısı ile benim kalemin aynı sesi çıkarır. Zaten o kalem, mutluluk getiren dostla çok eski dosttur.]

-5-¹¹

Mef’ülü fā’ilātü mefā’lū fā’ilün

- 1 Her çend bu dār-ı neş’ede çendān oķur yazar
Ancak haķ-ı piyāleyi rindān oķur yazar
[Her ne kadar bu neşe evinde/dünyada birçok okuryazar olsa da kadeh yazısını/ tarzını ancak rintler anlayıp yazar.]
- 2 Remz-i kitāb-ı *Hikmetü’l-ışrāk*-ı ruħların
Bilmez haķīm şāhib-i vicdān oķur yazar

11 Bu gazel, Silahdarzade, *age.*, vr. 12a ile Kılıç, *age.*, s. 50’den alındı.

[Yanaklarının Hikmetü'l-İşrâk kitabının işaretlerini hâkim/bilgin bilmez, vicdan sahipleri okuyup anlar.]

- 3 Dil haţţ-ı yârı vaşf ile naķş-ı zâmîr eder
Bir tıflıdır hemîşe *Gülistân* okur yazar
[Gönül, sevgilinin ayva tüylerini *Gülistân*'ı okuyup yazan bir çocuk gibi daima övgüyle resmeder.]
- 4 Teshîr için o tıfl-ı perî-zâd-tal'atı
‘Âşık hezâr rukye vü destân okur yazar
[O periden doğmuş gibi güzel yüzlü sevgiliyi herkese duyurmak için, âşık binlerce büyü yapar ve destan okuyup yazar.]
- 5 Dûd-ı siyâh-ı âh ile feryâd u zâr ile
Dil-dâra nâme ‘âşık-ı nâlân okur yazar
[Ağlayan âşık; ahın siyah dumanı, feryat ve figan ile gönül alan sevgiliye mektup okuyup yazar.]
- 6 Rağbet mi var zamânede kâlâ-yı dânişe
Bî-hüde yere tâlib-i ‘îrfân okur yazar
[Bu devirde bilgi kumaşına rağbet mi var? İrfan sahibi olmak isteyenler boşuna okuyup yazar.]
- 7 Behcet Şerîf Efendimizin nazm-ı pâkine
Söyler nazîre nâdire-güyân okur yazar
[Behçet, Şerif Efendi'mizin temiz şiirine nazire söyler. Bu nazireyi şiirden anlayanlar okuyup yazar.]

-6-¹²

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Hârf-i şıdka gûş-ı câmı sa‘y edip ferzâne tüt
İster iseñ kâ‘ilîñ ‘âķil gerek divâne tüt

12 Bu gazel, Silahdarzade, *age.*, vr. 12a ile Kılıç, *age.*, s. 50-51'den alındı.

- [İster akıllı gibi ister deli gibi söz söyle ama can kulağımı bilginlerin doğrularını işitmeye yönelt.]
- 2 Tek hemân etme efendim cām-ı peymānı şikest
Şoñra mest-i kıanzil ol destinde var peymāne tüt
[Efendim, hemen yemin kadehini kırma. Hemen kadehi tut ve kör kütük sarhoş ol.]
- 3 Eyleme ağıyāra karşı ‘aşıkā ‘arz-ı melāl
Kıssa-i ‘aşıkı hākiqat bil gerek efsāne tüt
[Aşk kıssasını ister gerçek bil istersen de efsane kabul et ama rakiplere karşı aşığı olan usancını bildirme.]
- 4 Yine senden ğayrı mahrem yok dil-i dīvāneye
Sen dilerseñ aşinā ‘add et gerek bīgāne tüt
[Sen ister dost istersen yabancı kabul etsen de deli gönle yine senden başka mahrem/sevgili yok.]
- 5 Kūy-ı dil-ber gibi olmaz bir hevā-yı sākār
Sen de ‘aşık dil gibi var anda gizli hāne tüt
[Gönül alan sevgilinin bulunduğu yerde olmak gibi güzel bir istek olamaz. Âşık; sen de gönül gibi git, orada gizli bir hane tut.]
- 6 Gūşuna girmez yine feryādın ey bülbül seniñ
Var dilerseñ şāh-ı gülde hār u hāsdan lāne tüt
[Ey bülbül! Sen istersen gül dalında çalı çırpıdan yuva yap, yine de feryadın gülün kulağına girmez.]
- 7 Meyl-i zenle olma çāk-endāz ceyb-i ‘işmete
Behcetā bir tıfl-ı şūhuñ dāmeniñ merdāne tüt
[Ey Behçet! Kadın arzusuyla ahlak gömleğini yırtıp atma. Bir şuh sevgilinin eteğini mertçe tut.]

